

Омбудсман України
Ombudsman of Ukraine

ЗВІТ
про результати відвідування
Богодухівського районного суду Харківської області

18.12.2024

Харків, 2024 рік

I. ВСТУП

Для виконання функцій національного превентивного механізму (далі – НПМ) відповідно до Факультативного протоколу до Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження та покарання, на підставі статей 13, 19¹, 22 Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини», 18 грудня 2024 року було здійснене відвідування Богодухівського районного суду Харківської області (далі – Суд).

Відвідування здійснювали наступні члени групи НПМ:

Цвеліх Максим Павлович, головний спеціаліст Відділу сприяння роботі регіональних представництв Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини – керівник групи НПМ;

Бохвалов Андрій Михайлович, головний спеціаліст Відділу сприяння роботі регіональних представництв Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини;

Деркач Діана Віталіївна, представниця громадської організації;

Ісянов Антон Русланович, представник громадської організації.

Керівництво суду:

Уварова Юлія Валеріївна – голова Суду.

Візит здійснювався у присутності Цілюрик Лесі Леонідівни, заступниці керівника апарату Суду.

Об'єкт моніторингу є судом загальної юрисдикції, судом першої інстанції, відповідно до закону надані повноваження розглядати справи, віднесені процесуальним законом до його підсудності: цивільні, кримінальні, адміністративні справи, а також справи про адміністративні правопорушення у випадках та порядку передбачених процесуальними законами.

Суд розміщений у власній двоповерховій будівлі за адресою: площа Незалежності, 17, місто Богодухів Богодухівського району Харківської області (фото № 1 Додатку).

Відвідувачі Суду заходять та виходять з будівлі через центральний вхід, пропускний режим здійснюється працівниками Служби судової охорони. В вестибюльному приміщенні наявні металодетектори, металеві шафи для зберігання речей (фото № 2 Додатку), що зачиняються на замок, а також наявні два місця для складання процесуальних документів та заяв із наданими зразками (фото № 3 Додатку). Працівники Служби судової охорони мають доступ до перегляду зовнішньої та внутрішньої системою відеоспостереження з метою забезпечення безпеки в Суді та реагування на надзвичайні ситуації.

Для здійснення правосуддя в будівлі Суду розташовано три зали судових засідань, з них одна зала на першому поверсі та дві на другому поверсі (фото № 9 Додатку). Усі три судових зали адаптовані для проведення кримінальних справ, судові зали оснащені боксами з металу та органічного скла, переговорними пристроями з конвойною кімнатою, системою відеоспостереження. Проведення засідань за участі осіб з інвалідністю та

маломобільних груп населення здійснюється в судовій залі на першому поверсі Суду.

Найближче укриття знаходиться в 400 метрах від будівлі Суду за адресою площа Поштова, 7.

Заїзд спецтранспорту конвою здійснюється з боку заднього двору. Вхід та вихід підсудних у супроводі конвою здійснюється через задній вхід будівлі Суду. Маршрут підсудних веде до конвойного приміщення (фото № 4 Додатку), де є стіл, стільці для службовців варті, переговорний пристрій із судовими залами Суду та бутиль з питною водою. В Суді є дві камери для тримання підсудних, які оснащені суцільними металевими дверима. В середині камер розміщені лава та підставка, які щільно прикріплені до підлоги (фото № 5 Додатку). Стіни та підлога виконані з бетону. Освітлення в камерах штучне, вентиляція приливно-втяжна.

В Суді наявні дві аптечки, перша містить допоміжні засоби першої домедичної допомоги (бинт, пластир, медичні серветки), що розміщена в металевій шафі, що зачиняється на замок на першому поверсі будівлі Суду (фото № 6 Додатку) та друга, що знаходиться в канцелярії Суду (фото № 7 Додатку). Моніторингова група ознайомилась зі вмістом аптечки та було з'ясовано, що серед медичних препаратів не міститься таких, що мають прострочений термін придатності.

Під час відвідування групою НПМ з'ясовано, що на території Суду перебувало 2 підсудних. Групою НПМ проведено конфіденційне спілкування з 2 особами, які перебували в Суді. Інформації про випадки катувань або жорстокого поводження з ними до представників моніторингової групи не надходило. За повідомленням підсудних, в приміщеннях камер тепло, а освітлення достатнє.

II. ФАКТИ ПОРУШЕНЬ, ВИЯВЛЕНІ ПІД ЧАС ВІДВІДУВАННЯ

Порушення права на життя (стаття 2 Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, стаття 27 Конституції України).

1. У порушення вимог пункту 7.1.10 Державних будівельних норм В.2.2-26:2010 Будинки і споруди. Суди, затверджені наказом Міністерства регіонального розвитку та будівництва України від 17.05.2010 №175 (далі – ДБН «Суди») і пункту 13 Інструкції з організації конвоювання, що затверджена Наказом Міністерства внутрішніх справ України, Міністерства юстиції України, Верховного Суду України, Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ, Державної судової адміністрації України, Генеральної прокуратури України 26.05.2015 № 613/785/5/30/29/67/68 (далі – Інструкції з організації конвоювання) маршрут до усіх залів судових засідань, якими здійснюється конвоювання підсудних, засуджених, не ізольований та не обладнаний достатнім освітленням та кнопками звукової сигналізації, маршрут з приміщення варті до судових зал на першому та другому поверхах пролягає через загальний коридор у супроводі особового складу варті.

2. У порушення вимог пункту 5.11 ДБН «Суди» та пункту 14 Інструкції з організації конвоювання в Суді не обладнано бокс для заїзду спеціального автотранспорту варті та посадки (висадки) обвинувачених (підсудних), засуджених або огорожену стоянку для спеціального автотранспорту варті (фото № 8 Додатку).

Таким чином, порушується принцип ізольованості конвоювання, в результаті чого, такі обставини можуть призвести до виникнення надзвичайних подій, що в свою чергу є порушенням права на забезпечення безпеки в суді.

3. У порушення вимог пункту 15 Інструкції з організації конвоювання в приміщенні варті відсутній пульт централізованого відеонагляду (фото № 4 Додатку), а також концентратори та кінцеві пристрої охоронної та тривожної сигналізації.

Згідно з інформації, отриманої в ході відвідування Суду, система відеонагляду передбачена лише в приміщенні судової охорони, де виводиться зображення з камер спостереження, що охоплює приміщення суду, зокрема варті та камери для тримання підсудних. Однак зазначена система не забезпечує достатньої поінформованості варті про перебування підсудних у камері для тримання, а також не гарантує належного рівня безпеки під час транспортування підсудних до зали судових засідань.

4. У невідповідність вимогам пункту 12 Інструкції з організації конвоювання, в приміщенні для розміщення особового складу варті відсутня металева шафа, що замикається на замок, для зберігання навісних замків, ключів від камер, спеціальних засобів та службових документів (фото № 4 Додатку).

Порушення права на захист від катування або нелюдського чи такого, що принижує гідність, поводження або покарання (стаття 3 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, частина 1 статті 28 Конституції України).

5. У порушення пункту 20 Мінімальних стандартних правил поводження з в'язнями, пункту 22.5 Європейський пенітенціарних правил та вимог пункту 12 Інструкції з організації конвоювання, обвинувачені (підсудні), засуджені не мають доступу до чистої питної води. Незважаючи на наявність ємності (бутиля) для питної води в приміщенні варті, відсутній одноразовий посуд, що міг би забезпечити такий доступ.

6. Під час відвідування приміщень суду встановлено факт порушення вимог пункту 6.5.2 ДБН «Суди», де визначено, що кількість камер для підсудних (засуджених) слід передбачати виходячи з розрахунку три камери на кожен зал судових засідань для розгляду кримінальних справ. Беручи до уваги викладене, в зазначеному суді, де розташовано три зали судових засідань для розгляду кримінальних справ, має бути обладнано дев'ять камер для роздільного тримання. Натомість в Суді розміщено дві камери для тримання обвинувачених, підсудних (засуджених), що може порушувати вимоги роздільного розміщення чоловіків та жінок, дорослих та неповнолітніх, а також ізольованого тримання осіб, котрим заборонено спілкування між собою.

Окрім того, у порушення вищезазначених норм, площа двох камер для підсудних (засуджених) менша ніж 4,0 м², а саме: площа однієї камери становить 3,67 м², площа другої камери становить 3,36 м².

Порушення права на професійну правничу допомогу (стаття 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, стаття 59 Конституції України)

7. У порушення статті 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, статті 59 Конституції України, невідповідність вимог пункту 6.5.2 ДБН «Суди», у приміщенні Суду не обладнано кімнату для роботи адвоката з обвинуваченими, підсудними (засудженими), що унеможливорює реалізацію їх права на захист.

Окрім цього, зазначене порушення може стати причиною чергових звернень до Європейського суду з прав людини і виплатою Україною значних сум коштів в якості компенсації.

У справі «Фірстов проти Росії» (скарга № 67312/12) Європейський суд з прав людини (далі – ЄСПЛ) констатував, що хоч підсудний і міг спілкуватися зі своїм захисником через загородження у залі суду, у тому числі під час перерв, які оголошувалися для цієї мети суддею за клопотанням заявника, не було доведено, що такі консультації носять конфіденційний характер у зв'язку з присутністю конвою у межах досяжності слуху. Таким чином, ЄСПЛ засвідчив порушення статті 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод.

Отже, проведення зустрічі адвоката із утримуваними особами у приватному порядку є необхідним для їх захисту від неналежного поводження.

Порушення права на доступність для осіб з інвалідністю та маломобільних груп населення (стаття 4, 9 Конвенції про права осіб з інвалідністю від 13.12.2006, статті 26 Закону України «Про основи соціальної захищеності осіб з інвалідністю в Україні»)

8. У ході відвідування Суду встановлено, що його приміщення не адаптовані для потреб маломобільних груп населення та осіб з інвалідністю відповідно до вимог Державних будівельних норм В.2.2-40:2018 «Інклюзивність будівель і споруд», затверджених наказом Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України 30.11.2018 № 327 (далі – ДБН «Інклюзивність»).

Так, групою НПМ встановлено порушення пункту 6.1.8 ДБН «Інклюзивність» який передбачає, що усі приміщення загального користування (окрім технічних та технологічних) в громадських будівлях та спорудах повинні бути доступними для усіх верств населення, у тому числі для маломобільних груп населення. При розміщенні приміщень по висоті будівлі, крім сходів, необхідно передбачати пандуси, ліфти згідно з вимогами ДСТУ EN 81-70, піднімальні платформи, вертикальні підйомники згідно з вимогами ДСТУ EN 81-40, ДСТУ EN 81-41 або інші пристрої для переміщення.

Однак будівля Суду, коридори та судові зали Суду не пристосовані для потреб маломобільних груп населення, зокрема наявні дверні пороги висотою понад 0,02 м.

Окрім того, доступ осіб із порушенням опорно-рухового апарату та тих, що пересуваються за допомогою крісла колісного до приміщень другого поверху суду обмежений через відсутність відповідної технічної можливості підйому та спуску або розумного пристосування.

За повідомленням адміністрації Суду, слухання справ, де залучені особи, які належать до маломобільних груп населення проводяться на першому поверсі;

9. У порушення вимог пункту 8.3.1, 8.3.4 ДБН «Інклюзивність» в приміщеннях Суду відсутні тактильні інформаційні покажчики, зокрема зовнішня тактильна табличка, яка містить інформацію про назву об'єкта та години роботи, тактильна табличка, що позначає функціональне значення приміщення, яка містить на собі друковану текстову чи графічну інформацію у тактильному вигляді та дублюванням шрифтом Брайля.

III. РЕКОМЕНДАЦІЇ.

Територіальному управлінню Державної судової адміністрації в Харківській області:

1. Вжити заходи щодо запобігання порушень, що призводять або можуть призводити до порушень прав людини на території Суду.

Богодухівському районному суду Харківської області:

1. Забезпечити кількість камер для підсудних (засуджених) не менш ніж 4 м² виходячи з розрахунку три камери на кожен зал судових засідань для розгляду кримінальних справ;

2. Створити для маломобільних груп населення відповідні умови доступу до приміщень Суду;

3. Забезпечити ізольований маршрут конвоювання підсудних засуджених від камер до зали судових засідань для розгляду кримінальних та обладнати такий маршрут кнопками звукової сигналізації;

4. Вжити заходів щодо обладнання кімнати для роботи адвоката з підсудними (засудженими);

5. Обладнати ізольовану стоянку (бокс) для спеціального автотранспорту варті або огорожену стоянку для спеціального автомобіля;

6. забезпечити розміщення в приміщенні варті (конвою) пульту централізованого відеонагляду, розмістити достатнє освітлення на маршруті конвоювання підсудних (засуджених) з місця висадки до камери та до зал судових засідань;

7. Вжити заходів щодо забезпечення одноразового посуду в приміщенні варті для забезпечення доступу підсудних осіб до чистої питної води;

8. Облаштувати в приміщенні варті (конвою) конвою металеву шафу, що замикається на замок, для зберігання навісних замків, ключів від камер, спеціальних засобів та службових документів;

**Керівник групи НПМ
головний спеціаліст Відділу
сприяння роботі регіональних
представництв Секретаріату
Уповноваженого Верховної Ради
України з прав людини**

Максим ЦВЕЛІХ

Додаток до звіту

Фото 1

Фото 2

Фото 3

Фото 4

Фото 5

Фото 6

Фото 7

Фото 8

Фото 9

